

Hantering av stickskada

Detta är ett stödande dokument som är framtaget av Smittskydd i Region Halland som kan användas av externa aktörer såsom kommuner, företag och skolor vid framtagande av egna styrande riktlinjer för sin verksamhet.

Innehåll

Syfte	1
Omedelbar åtgärd vid kontakt med kroppsvätskor.....	2
Vid stick/skärskada eller stänk på hud	2
Vid stänk i mun eller ögon.....	2
Definition av index och exponerad.....	2
Provtagning av index	2
Vid känd blodsmitta hos index	2
Provtagning av skadad/exponerad.....	2
Vaccination av exponerad	3
Provtagningsanvisningar	3
Provtagningsremiss.....	4
Inlämning av prov	5
Rapportera incidenten	5
Uppföljning.....	5
Vid okänt index.....	5
Vid negativa provsvar hos Index.....	5
Vid nyupptäckt blodsmitta hos index	5
Arkivering av provsvar.....	6
Flödesschema vid risk för blodsmitta	7

Syfte

Instruktioner för vad som behöver göras vid incident med risk för blodsmitta, såsom stick- och skärskada eller kontakt med blodtillblandad kroppsvätska på slemhinna eller skadad hud.

Rutin för medarbetare i Region Halland finns på Intranätet. För privata vårdgivare samt företagshälsovård kan nedanstående text ligga till grund för skapandet av egna rutiner och riktlinjer inom den egna organisationen.

AFS 2018:4 §§ 13-15, Smittrisker - Anger mer specifikt vad som gäller vid arbete med risk för kontakt med kroppsvätskor.

Omedelbar åtgärd vid kontakt med kroppsvätskor

Vid stänk av blod eller kroppsvätskor på intakt hud krävs ingen vidare åtgärd än tvätt med tvål och vatten. Vid stick-/skärskada eller stänk av kroppsvätskor på hud med synliga sår eller eksem eller på slemhinna, inklusive ögon, omedelbar tvätt enligt nedan samt uppföljning med provtagning. Kontakt med saliv innebär en risk för överföring av blodsmitta enbart om den är blodtillblandad.

Vid stick/skärskada eller stänk på hud

Skölj rikligt med vatten. Desinfektera med 70 % sprit. Använd vad som är snabbast tillgängligt: Handsprit eller Klorhexidinsprit.

Vid stänk i mun eller ögon

Skölj med rikliga mängder vatten eller isoton koksaltlösning, ta därefter ut ev. kontaktlinser och skölj igen (Ögondusch ska finnas på varje riskarbetsplats).

Definition av index och exponerad

Exponerad – den som kommit i kontakt med kroppsvätskor genom stick-/skärskada eller fått kroppsvätskor på synliga sår, eksem eller slemhinna inklusive ögon.

Index – den vars kroppsvätskor någon annan kommit i kontakt med och som därmed riskerar att sprida smitta.

Provtagning av index

Om det är känt vems blod eller kroppsvätskor som patienten kommit i kontakt med uppmanas den personen (fortsättningsvis kallad **index**) lämna blodprov för hepatit B, hepatit C samt hiv. Detta kan göras på index listade vårdcentral om skadan sker utanför vården, annars på den enhet där skadan skett. Detta för att kunna avskrivna risk för smittöverföring så fort som möjligt.

Vid känd blodsmitta hos index

Om index har känd blodsmitta är personen skyldig enligt Smittskyddslagen att uppge detta vid skada. Vid **känd hiv-smitta** hos index tas omedelbar kontakt med infektionsbakjour, nås via växel: 035-13 10 00. Ev. profylaktisk behandling bör sättas in snarast. Vid **känd hepatit B** hos index tas kontakt med infektionsbakjour för beslut om ev. immunoglobulin och/eller vaccination av exponerad. Vid **känd** eller **stark** misstanke om **hepatit C**, t ex vid intravenöst missbruk, tas även prov HCV-RNA (EDTA-rör med lila kork) på index. Skriv i fritext på remissen "HCV-RNA" och ta **både ett gult och ett lila** provrör på *index*. Ingen akut uppföljning eller kontakt med infektionskonsult krävs.

Provtagning av skadad/exponerad

Personen som skadats eller utsatts för annans kroppsvätska (fortsättningsvis kallad exponerad) uppmanas att ta kontakt med sin vårdcentral, eller upphandlad företagshälsovård om incident under arbetstid, samma dag eller senast nästa dag.

Blodprov tas för hepatit B, hepatit C samt hiv. Det första provet är viktigt främst ur försäkringssynpunkt för att visa att den exponerade inte redan är infekterad av blodsmitta vid skadetillfället. Se [provtagningsanvisningar](#) nedan.

Vaccination av exponerad

En dos hepatit B-vaccin rekommenderas **inom 48 timmar** om den exponerade **tidigare är ovaccinerad, ofullständigt vaccinerad** eller i de fall då ingen antikroppstiter kontrollerats efter tidigare vaccination och mer än 10-15 år passerat sedan senaste dos. Ytterligare doser eller immunoglobulin kan bli aktuellt, se rubriken [Uppföljning](#).

Provtagningsanvisningar

Omgående provtagning från index är angeläget för att fastställa om vederbörande är positiv för hepatit B, hepatit C eller hiv. Prov tas även alltid på den som blivit exponerad, s.k. "nollprov".

Är index **ett nyfött barn** - ta blodprov på mamman för att påvisa antikroppar. Prov för hepatit B samt hiv erbjuds alla gravida, dock är provet frivilligt.

Provtagningsremiss

Viktigt att proverna kan kopplas till varandra efter analys. Säkerställ med upphandlat laboratorium hur remiss ska skrivas för att säkerställa koppling men fortsatt upprätthålla sekretess. Inga uppgifter från index får framgå i exponerads journal/digital laboratoriehistorik eller tvärt om. Om möjlighet till pappersremiss finns är detta att föredra då uppgifterna kan strykas innan arkivering.

Ange namn på eventuell företagshälsovård som ska följa upp provsvar på remissen.

Exempel på uppgifter på provtagningsanvisningar vid analys vid Mikrobiologen Hallands sjukhus		
	Index , provtagning efter godkännande (den vars kroppsvätskor någon annan kommit i kontakt med)	Exponerad (den som kommit i kontakt med index blod eller kroppsvätskor)
Provrör	Ett SST-rör, med gul kork. Märk röret med STICKSKADA, samt namn och personnummer för index. Nummeretikett kan användas. <i>Tillägg av Lila EDTA-rör om känd hepatit C</i>	Ett SST-rör, med gul kork. Märk röret med namn, personnummer samt arbetsplats/klinik/ort om vårdpersonal. Nummeretikett kan användas.
Remiss	<u>Pappersremiss</u> Mikrobiologi används av sekretesskäl	<u>Pappersremiss</u> Mikrobiologi används av sekretesskäl
Analys	Stickskada (HBsAg, anti-HCV och HIV) under Serologi. <i>Tillägg av HCV-RNA om <u>känd</u> eller <u>stark misstanke</u> om hepatit C</i>	Stickskada (HBsAg, anti-HCV och HIV) under Serologi. Ta även anti-HBS för att bedöma ev. tidigare antikroppar mot hepatit B.
Personuppgifter på remiss	Index namn och personnummer. Kan sekretessmarkeras om index begär att vara anonym; ange födelseår och de fyra sista siffrorna, samt initialer, ex: 1988xxxx4444MM	Exponerads namn och personnummer
Remitterande inrättning	Den enhet som rekommenderar provtagning, exponerads vårdgivare.	Den enhet som tar provet, exponerad vårdgivare eller upphandlad företagshälsovård.
Remitterande läkare	Den läkare som ordinerar provtagningen på exponerad.	Den läkare som ordinerar provtagningen.
Kliniska data på remissen	"Stickskada smittkälla". Notera även exponerads namn, personnummer och ev. arbetsplats	"Stickskada personal/exponerad". Datum, klockslag, ev. arbetsplats och <u>exponerads telefonnummer</u> där hen kan nå inom 24 timmar. Notera även index' namn och personnummer. Viktigt! Vid positivt svar är det viktigt att patienten kan nå inom 24 timmar!

Inlämning av prov

Prov på index och patient behöver vara på laboratoriet inom 24 timmar efter skadetillfället för att vaccination ska kunna påbörjas inom 48 timmar om detta blir nödvändigt.

Mikrobiologen på Hallands sjukhus önskar bli uppringda för att stickskadeprov ska kunna prioriteras. Om jourtid ring morgonen efter. Telefon växel 035 - 13 10 00.

Rapportera incidenten

Rapportera snarast skadan till chef om skada under arbetstid. Chefen bör meddela företagshälsovård om att skada skett. Tillbudsanmälan på arbetsplatsen bör göras och/eller anmälan till försäkringsbolag.

Uppföljning

Se även [flödesschema](#) i bilaga.

Vid okänt index

Om det är okänt vems blod eller kroppsvätska den exponerade kommit i kontakt med, eller om index vägrar provtagning, följs exponerad upp med provtagning direkt och sedan efter 2 månader samt efter 6 månader för att säkerställa att ingen smittöverföring skett. Informera om att smittöverföring vid incident är ovanligt.

Om exponerad saknar skydd mot hepatit B erbjuds **vaccination med snabbschema** vid 0, 1 och 3 veckor. Förnyelsedos ges efter 12 månader för långvarigt skydd. Inget annat profylax är aktuellt.

Vid negativa provsvar hos Index

Om prov tas på det index vars blod den exponerade kommit i kontakt med och det inte visar på blodsmitta behövs ingen ytterligare uppföljning. Vid stark misstanke om nysmitta hos index, t ex. vid pågående intravenöst missbruk eller prostitution, bör uppföljande prover ändå tas på exponerad efter 2 och 6 månader.

Om tidigare ovaccinerad vill fullfölja vaccination mot hepatit B för långvarigt skydd krävs ytterligare doser. Om index är negativ för hepatit B vid provtagning kan ordinarie vaccinationsschema användas.

Negativa provsvar skickas till remitterande enhet som papperssvar. Provsvar för index skickas som en kopia och debiteras till dennes vårdenhet eller listade vårdcentral.

Vid nyupptäckt blodsmitta hos index

Positiva provsvar hos index rings jourtid ut till infektionsbakjour som planerar för omedelbar åtgärd av exponerad patient. Vidare uppföljning av Vårdcentral eller Företagshälsovård där proverna tagits.

Vid positiv **hepatit B** hos index vaccineras tidigare ofullständigt vaccinerad exponerad enligt ovan. Kontakt med infektionsbakjour för ev. immunoglobulin.

Vid nyupptäckt **hiv** hos index kontaktas infektionsbakjour omedelbart! Ring via växel 035-13 10 00.

Om **hepatit C** upptäcks hos index kompletteras om möjligt index prov med ytterligare blodprov för HCV-RNA för att avgöra om infektionen är smittsam. Om ytterligare provtagning ej är möjligt följs

den exponerade som vid okänt index med uppföljande provtagning. Profylax är ej aktuellt oavsett smittsamhet hos index.

I de fall index påvisas vara bärare av en blodsmitta, som inte tidigare är känd, är det läkaren som står som remitterande läkare som ansvarar för att informera index, anmäla enligt smittskyddslagen, samt remittera index till infektionskliniken för uppföljning.

Arkivering av provsvar

Eftersom personuppgifter från både exponerad och index efter analys kan finnas på samma provsvar ska provsvaret arkiveras så att sekretess upprätthålls. Stryk noggrant över det namn och personnummer som inte gäller för det aktuella provsvaret. Alla remissvar från Mikrobiologen i Halmstad har ett unikt labbnummer så det fullständiga svaret går alltid att hitta via Mikrobiologens datasystem. Provsvaren arkiveras utifrån gällande rutiner på enheten.

Flödesschema vid risk för blodsmitta

